

Híd a múltból a jövőbe

– Kilian Dörr evangélikus főlelkész –

– Az erdélyi szászok a magyar királyok hívására nyolcszázötven esztendővel ezelőtt érkeztek erre a vidékre. „Hospitesek”, azaz vendégek voltak, olyan telepések, akik Európa különböző területeiről érkeztek. A legtöbben a Rajna és a Mosel környékéről, illetve a mai Luxemburgból jöttek. A nyelvészek nemrégiben fedezték fel, hogy mennyire hasonlít egymásra a luxemburgiak és az erdélyi szászok ma is beszélt nyelve, tájszólása. Ez is komoly indíttatást adott ahhoz, hogy Luxemburggal erősítsük a kapcsolatainkat. Megálapítottuk, hogy mivel azonos nyelvjárást beszélünk, nagyon jól meg is értjük egymást.

A szászok bevándorlás utáni történetét a Németországgal való állandó kapcsolat határozta meg. Hiszen a középkort a diákok, kézművesek, kereskedők folyamatos cseréje jellemezte – ez remélhetően ha-

Az evangélikus templom

marosan ismét megvalósul egész Európában. Ezeket a német „hidakat” újra megkíséreljük felépíteni. Ilyen hidakat emelünk Luxemburg irányába is. Ez a kézművesség terén is megjelenik: például egyik idei kulturális projektünk egy kiállítás rendezése a kézműves-tanoncok vándorlásának történetéről. Egyébként mindez ma is létezik: a német nyelvű országokból kb. hétszáz-nyolcszáz fiatal mesterember dolgozik külföldön. Sokan érkeznek közülük Erdélybe, és az egyházközség egy tanonc-szállót épített számukra, hogy megismerkedjenek ezzel a szép vidékkel, az itteni viszonyokkal, és dolgozzanak nálunk. Ugyanis komoly problémánk, hogy saját kézműveseink Magyarországon, Spanyolországban, Olaszországban, sőt, egész Nyugat-Európában tevékenykednek. Nincsenek jó mesterembereink, és ezért jó, ha fiatal munkások érkeznek Nyugat-Európából, akik itt gyakorolják hivatásukat. Nagyon érdekes munkát végeznek, különösen a városi műemlékek restaurálásánál. A migráció egyébként is az egyik fő téma Nagyszebenben mint kulturális fővárosban. Hiszen egy olyan, Európa szélén elhelyezkedő város, mint a miénk, éppen ennek révén kerül összeköttetésbe a centrummal, és ez rendkívül fontos számunkra.

– Az előző esztendőben a romániai egyházak – így az evangélikusok is – nagyon sok államosított egyházi tulajdont kaptak vissza: hogyan történt ez, hogyan használja ezeket az egyházközség és a város?

A gótikus templom belső tere az 1672-ben készült orgonával

– Erről a kérdésről még nem kell múlt időben beszélnünk, hiszen jelenleg is folyamatban van, tovább zajlik. Röviddel az EU-ba való belépésünk előtt a visszaszolgáltatási eljárásban különleges buzgóságot és igyekezetet tapasztaltunk az állam részéről, így az jól működött. Jelenleg az egész folyamat ismét lelassult. A nagyszebeni egyházközség már az erre vonatkozó törvények előtt jogi úton követelte vissza elvett javait, sok esetben sikerrel. De természetesen egyszerűbb a kormány e célt szolgáló, hivatalos bizottságán keresztül visszakérni és -kapni javainkat.

Még messze nincs minden visszakövetelési kérvényünk megoldva. Az egyháznak nyilván jó, hogy újra kezelésbe vesszük elkobzott javainkat. Az a felelősség ugyanis, amelytől egykor szintén megfosztottak – különböző szociális teendők, épületek gondozása vagy például a Brukenthal Múzeum fenntartása – lassan szintén

ismét reánk hárul. Az evangélikus egyház Nagyszébenben egy nagyon széles értelemben vett vallási közösség, a hit gyakorlása nem szorul vissza a templomokba, hanem a mindennapi életben is megnyilvánul.

Azt gondolom, az ingatlanok és a város szempontjából egyaránt jó, ha ezek az épületek egyházi magántulajdonban vannak, hiszen legalább van olyan intézmény, amely gondoskodik róluk. Láthatják, hogy a hozzánk visszakerült épületeket a legtöbb esetben funkcióinak megfelelően újíttottuk fel. A bérlőkkel közösen nagy terveink vannak. Lehetőleg senkit sem szeretnénk az utcára tenni, hanem a lakókkal együtt igyekszünk kitalálni, hogyan tudjuk a házakat és lakásokat, az udvarokat is beleértve újjáalakítani. Ez szociális szempontból a város javára válik, és az itt lakók általában jobb lakhatási körülményekhez jutnak. Természetesen napjainkban is megtörténi – mint a Luxemburg-ház esetében –, hogy a város segítségével lakásokat találunk a bérlőknek, és ezáltal létrejöhet egy „kultúrház”. Az ott lakók maguk állják az ezzel kapcsolatos költségeket. A kávéház bevételeiből elegendő pénzük van arra, hogy egy kiváló kultúrházat működtessenek, kiállítószokkal, a kulturális főváros céljait szolgáló irodákkal. A legkülönbözőbb dolgokat kínálják, például majdnem mostanáig itt voltak az erdélyi szász szótár készítésén dolgozók helyiségei. Mindezt könnyen megtehetik, hiszen a kultúrház önellátó.

– Milyen személyes szerepe volt önnek ezekben a projektekben, a kulturális fővárossá válásban, a luxemburgiakkal való kapcsolatteremtésben?

– Az idő múlásával természetesen személyes kapcsolatok is létrejöttek a luxemburgi képviselőivel. Mivel ugyanazt a nyelvjárást beszéljük, nagyon nyitottak vagyunk egymás iránt, ez pedig a személyes kapcsolatok erősödését eredményezi. Ezen kívül az egyházközség is szorgalmazza a kulturális kapcsolatok bővítését. Például a Luxemburg-házban van egy olyan vendégszobánk, amelyet mindig egy-egy művész alakít át, úgy,

ahogyan ő gondolja. Ha új vendég érkezik, mindig elcsodálkozik: hol is vagyok, mi ez? Ezt is együtt csináljuk Luxemburggal.

Terveink között hét komoly kiállítás (például az említett vándorlegény-kiállítás), sok koncert, szerepel. Ezeket az egyházközség különböző partnerekkel szervezi.

– *Vagyis egyházközségek közötti kapcsolatok emelkednek aztán állami szintre?*

– Minden lehetséges szintre. Magánszemélyekkel, NGO-kkal, színházakkal, könyvtárakkal, kulturális egyesületekkel, városokkal, kormányokkal – mint például Luxemburggal – kerültünk kapcsolatba. Minden lehetséges partnerrel együttműködünk. Kézműves-szervezetekkel, big bandekkel stb. Tehát megvan az esélyünk, hogy a város közepén található evangélikus egyház ne csak az istentiszteletek céljára szolgáljon. Állandóan nyitva állunk, mindig jönnek hozzánk a turisták. Meditatív és virtuális elemeket is kínálunk, imádságot, istentiszteletet, de kiállításokat és koncerteket is rendezünk. A város egyik központja szeretnénk lenni, hiszen a Nagyszebent meglátogató turisták valószínűleg kilencven százaléka hozzánk is eljön.

– *Hány tagja van az evangélikus egyházközségnek Nagyszebenben?*

– Kevés tagunk van, kereken ezeröttszáz. Ám ez még így is a legnagyobb evangélikus-lutheránus, német nyelvű közösség Romániában. Huszonöt esztendővel ezelőtt tízszer ekkora volt a létszámunk. Egyházközségünk tagjainak kilencven százaléka kivándorolt az utóbbi negyedszázadban.

Ujváry Gábor és Kilian Dörr

– *És a második világháború előtt hányan voltak?*

– Az erdélyi szászok mindig kisebbség voltak ezen a vidéken. A XX. század hetvenes évei körül voltak itt a legtöbben: akkoriban kb. húszezer szász élt Nagyszebenben. Ennél több sohasem volt.

– *Egy személyes kérdés: hogyan érzi magát Nagyszebenben, és mit gondol a szászok, az egyházközség és a saját jövőjéről?*

– Nagyon jól érzem itt magam, különben nem élnék itt. Igen érdekes és izgalmas feladatnak érzem azt, amit csinálok, nagyon sokrétű a munkám.

Remélem, minden feladattal meg tudunk majd birkózni a jövőben. Az egyházközségben kulturális munkatársat, környezetvédelmi menedzsert kell alkalmaznunk öko-projektekre, faültetési akciókra és így tovább. Mi készítjük elő a szeptemberi Európai Ökumenikus Találkozót. Háromezer vendéget várunk, Európa összes egyházából. Minden tizedik esztendőben szerveznek ilyen ökumenikus találkozót, amelyen egész Európa egyháza részt vesznek. Szeptemberben egy héten át Nagyszeben ad otthont ennek az összejövetelnek. Ez is nagy kihívás a jövőt tekintve. Tulajdonképpen egyáltalán nem tudunk a jövőre gondolni, hiszen a jelenben is rendkívül sok tennivalónk van. Az első lépéseket tesszük meg egy úton, és reméljük, hogy tovább haladhatunk rajta. A városban megismertetjük az evangélikus hitet az emberekkel, ismét felmutatjuk az Istennel való kapcsolat fontosságát, de a kultúra területén is sokat teszünk, hiszen ez mélyen hat, megrögzül az emberekben. Így az egyház sok mindent adhat a mai kor és a jövő emberének. Az erdélyi szászoknak is, egy ortodox országban.

Ujváry Gábor